

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

От Любен Работов, председател на
Управителен съвет на Асоциация на
гражданите с увреден слух в България

Уважаеми дами и господа,

С настоящото изразяваме позицията си относно постъпилия на 17.05.2017 г. в Народното събрание Законопроект за българския жестомимичен език, сигнатура 754-01-6.

Законопроектът, заедно с мотивите и оценката на въздействие към него, не поставят една достатъчно стабилна законодателна основа, каквато би била нужна за изграждане на адекватна уредба на обществени отношения от подобна важност, каквато е тази за интегрирането на хората с глухота в обществото. Обръщаме внимание на следните обстоятелства:

1. Оценката на въздействие на законопроекта преповтаря казаното в мотивите му, вместо да предложи анализ на проблемите в областта на жестомимичния език на територията на страната, като даде отговор и прогноза за това как новата уредба ще разреши всички налични проблеми или ще спомогне разрешаването им в бъдеще.

Самият закон е твърде схематичен и непълен, оставя много неясноти и като цяло изглежда недовършен. Той не отчита някои от основните проблеми, поставени пред законодателя във връзка с жестовия език. Дори не посочва кой или кои от жестомимичните езици, които се ползват на територията на България, се приемат за официални и съответно кой/кои езици могат да се използват за комуникация с държавни органи, съответно допустимо ли е да се използват различни жестомимични езици или само един от тях.

Известно е, че на територията на Република България не действа един единствен жестов речник, който да е възприет за универсален и да се използва от всички лица, като законопроектът въобще не отчита това обстоятелство.

Проблемите, описани по-горе, са следствие от недостатъчната степен на прозрачност и обществено допитване в действията по изготвяне на законопроекта. Същият не е бил предмет на обществено консултиране или обсъждане с организации, които са в подкрепа на глухите в страната. Именно социалният диалог е от първостепенно значение при засягане на правата и интересите на толкова тесен кръг от обществени отношения.

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

2. С голяма важност следва да се регламентира в детайли уредбата на предвидения Национален регистър на преводачите от и на жестомимичен език в България. С една единствена разпоредба законът създава този регистър и изглежда прехвърля цялата отговорност и задължения за воденето му единствено на Съюза на глухите в България. Видно от чл. 6, ал. 5 от законопроекта единствено вписани в този регистър лица ще имат правото да изпълняват задачи за тълкуване и превод от и на жестомимичен език пред надлежните органи. Неуредени, обаче, остават въпросите, свързани със съществените изисквания за вписване в регистъра.

Видно от представената уредба може да се достигне до ограничаване на правото на избор на хората с глухота на жестов преводач. От друга страна, липсват мотиви за избора на Съюза на глухите в България за единствен компетентен орган за защита на хората с увреждания. Липсва основание всички останали национално представени организации за защита на хората с увреждания да бъдат лишени от възможността да участват в развитието на обществените отношения във връзка с жестомимичния език.

Неясна е процедурата по вписване и оценка на познанията и/или качествата подлежащите за вписване лица, което отваря врати и към бъдещи проблеми с недобросъвестни лица или такива с недостатъчно знания и умения. Считаме предложената уредба за повърхностна – тя не стартира с фундамента на проблемите, който е именно да се направят стъпки към разработване на основни принципи и методики при жестомимичния превод, както и за неговото преподаване и систематизиране с оглед на спецификите на използваните езици в страната.

3. В законопроекта се предвиждат разпоредби във връзка с обучението и подпомагането на младежи в държавните и общински училища. Този опит трябва да се оцени позитивно, но отново липсва пълнота на уредбата и яснота по прилагането ѝ.

Предвидените допълнения в Закона за предучилищното и училищното образование предвиждат единствено осигуряването на обучения и учебни предмети във връзка с жестомимичните езици. Отново не са застъпени обстоятелствата за различните действащи езици, процедурите за осигуряване на подходящи специалисти, санкциите за училища, които не осигуряват адекватни условия за децата и учениците със затруднения от този характер и т.н.

4. Началните разпоредби от законопроекта, с които се въвежда неговият предмет, следва да бъдат разширени и изяснени във връзка с казаното в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, която има наднационален характер и приложимост у нас.

В чл. 1 и чл. 3 следва да се отчете обстоятелството, че жестомимичният език не е единствено средство за общуване, но и за преодоляване на всички и всякакви бариери между хората – от социално, икономическо, културно, общочовешко и т.н. естество. Жестомимичният език следва да придобие статут равен на този на българския, а това обстоятелство следва да бъде закрепено на конституционно ниво редом с правото на живот.

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

В чл. 2 освен заложените гаранции следва се въведе и такава гаранция за използването на езика с оглед пълно изравняване на правата и възможностите на хората с глухота и всички останали членове на обществото. Горното е и задължение на държавата с оглед казаното в чл. 21 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания:

„Държавите - страни по настоящата конвенция, предприемат подходящи мерки за даване възможност на хората с увреждания да упражняват правото си на свобода на мнението и изразяването, включително свободата да търсят, получават и споделят информация и идеи, наравно с всички останали и с всички останали, като използват предпочитани от тях форми на комуникация, посочени в член 2 от настоящата конвенция, включително чрез:

а) предоставяне на информация, предназначена за широката общественост, на хора с увреждания в достъпен за тях формат и посредством технологии, подходящи за различни видове увреждания, своевременно и без допълнителни разходи;

б) възприемане и улесняване на използването на езика на знаците, Брайловата азбука, допълващи и алтернативни способи на комуникация, както и на всякакви други достъпни средства, методи и формати на комуникация, предпочитани от хората с увреждания при тяхното официално общуване;

в) приканване на частните лица, предоставящи услуги на населението, включително чрез интернет, да предоставят информация и услуги на хора с увреждания в достъпен и лесен за ползване формат от хора с увреждания;

г) приканване на средствата за масова комуникация, включително доставчиците на информация по интернет, да направят услугите си достъпни за хора с увреждания;

д) признаване и спомагане за използването на езици на знаците.“

В допълнение, в чл. 4 следва да се посочи конкретният закон, чрез който се осигурява обучението и образованието на децата и младежите с увреден слух. Следва да бъдат възприети обстоятелствата по Конвенцията на ООН във връзка с образованието – чл. 24 и сл. Във връзка с казаното следва да бъде нанесена и корекция в чл. 5, тъй като обстоятелствата във връзка с обучението и квалификацията на жестовите преводачи има нужда от собствена подробна уредба, в отделен закон или глава от този законопроект

5. Наблягаме отново на важноста жестовият език в България да се анализира с цел унифициране и официализиране като единен, всеобщ език, който да може да бъде закрепен законодателно редом с официалния български език. Без адекватно обществено обсъждане и анализи от максимален брой организации за глухите в страната, предприетите инициативи до момента могат да се окажат безрезултатни и недостатъчни за провеждане на политиката за успешно социално интегриране на хората с глухота.

С оглед на всичко, изложено до тук, предлагаме организирането на работни срещи с участието на всички неправителствени организации във връзка с разглеждане на конкретни предложения за подобрене на наличния законопроект, детайлизиране на някои от разпоредбите и въведение на други важни обстоятелства във връзка с нуждите на българските глухи граждани.

